

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek školskej inšpekcie

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa

o stave a úrovni pedagogického riadenia, procesu a podmienok výchovy a vzdelávania v základnej škole v školskom roku 2013/2014 v SR

Komplexné inšpekcie sa vykonali v **134** základných školách (ďalej ZŠ), čo predstavuje **6,2 %** z celkového počtu ZŠ v SR. Z nich bolo **122** štátnych, **9** cirkevných a **3** školy boli súkromné. S vyučovacím jazykom slovenským bolo **112** subjektov, so slovenským a maďarským **2**, s maďarským **18** a s vyučovacím jazykom ukrajinským **2** školy.

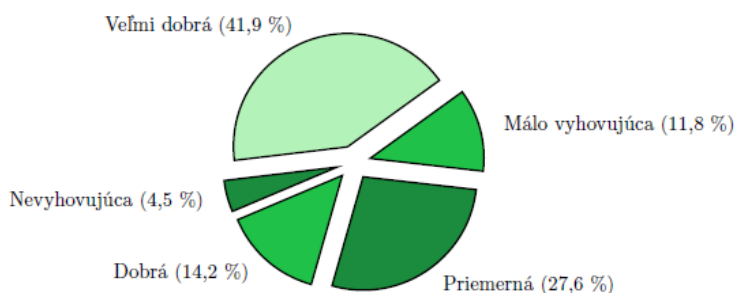
Hodnotenie výchovno-vzdelávacej činnosti škôl bolo vypracované na základe zistení z kontrolovaných oblastí *riadenie školy, výchovno-vzdelávací proces a podmienky výchovy a vzdelávania*. Podklady sa získavali realizovaním hospitácií na vyučovaní jednotlivých predmetov, analýzou pedagogickej dokumentácie, spracovaním informácií z rozhovorov s riaditeľmi škôl, s učiteľmi, so žiakmi, získavali sa tiež zadávaním dotazníkov riaditeľom škôl, pedagogickým zamestnancom, žiakom, prehliadkou materiálno-technického vybavenia škôl, ich interiérov i exteriérov.

Do správy boli zapracované aj zistenia z tematických inšpekcií zameraných na kontrolu súladu školských vzdelávacích programov (ďalej ŠkVP) so štátnymi vzdelávacími programami (ďalej ŠVP), ktoré sa vykonali v **112** ZŠ, čo predstavuje **5,2 %** z celkového počtu ZŠ v SR. Z nich bolo **103** štátnych, **3** súkromné a **6** cirkevných škôl, vyučovacím jazykom slovenským malo **100** škôl, maďarský **9**, slovenský a maďarský **2** školy a v **1** škole bol vyučovacím jazykom slovenský a anglický.

Školský vzdelávací program

Spracovanie predložených školských vzdelávacích programov celkovo v **246** školách dosiahlo hranicu priemernej a dobrej úrovne. V **103** školách boli programy vypracované na **veľmi dobrej** úrovni, v **35** na **dobrej**, v **68** na **priemernej** úrovni. **Málo vyhovujúcu** úroveň mali programy vyhotovené v **29** subjektoch a v **11** školách **úroveň nevyhovujúcu** (graf č. 1).

Graf č. 1 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia školských vzdelávacích programov v 246 ZŠ

Pozitívne zistenia

- vymedzenie vlastných cieľov a poslania na základe identifikovaných pozitív a negatív vo výchovno-vzdelávacej činnosti škôl
- zapájanie pedagogických zamestnancov i zákonných zástupcov žiakov do implementácie obsahu školských vzdelávacích programov do reálnej výchovno-vzdelávacej činnosti škôl
- poskytovanie prehľadných informácií o činnosti škôl zverejnením školských vzdelávacích programov

Negatívne zistenia

- nedodržiavanie stanovenej štruktúry
- nedôsledné akceptovanie rámcového učebného plánu príslušného štátneho vzdelávacieho programu pri tvorbe učebných plánov

- nevypracovanie učebných osnov vyučovacích predmetov tak, aby sa vytvorili primerané podmienky pre plnenie cieľov výchovy a vzdelávania
- spájanie ročníkov na druhom stupni vo vyučovaní v rozpore so školským zákonom a s učebným plánom školy

Vo väčšine škôl pri koncipovaní programov výchovy a vzdelávania rešpektovali stanovené zásady i podmienky ich tvorby. Dokumenty prerokovali v pedagogickej rade, v rade školy a zverejnili na webových sídlach. V niektorých programoch chýbali alebo boli neúplne spracované niektoré povinné základné časti, niekde ich neprispôbili vlastným špecifickým podmienkam. Nedôslednosť vyhotovenia dokumentov sa prejavila najmä nedostatkami v učebných plánoch a v učebných osnovách predmetov pre primárne alebo nižšie stredné vzdelávanie. Úroveň vypracovania 26 % vzdelávacích programov neumožňovala realizovať kvalitnú výchovu a vzdelávanie a naplňať tak štátom deklarované princípy a ciele edukácie.

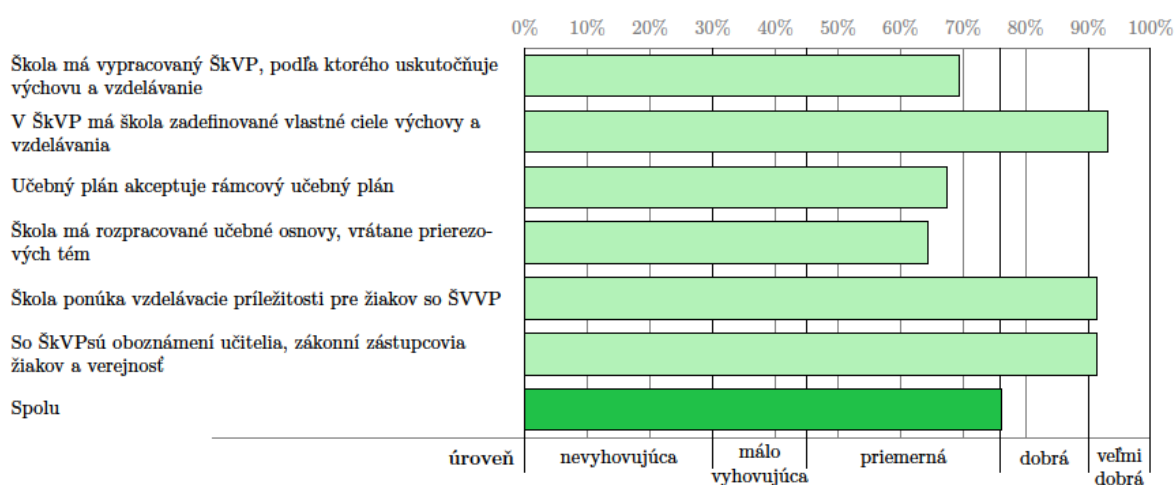
Temer všetky subjekty v ŠkVP zadefinovali **ciele výchovy a vzdelávania**, ktoré zväčša stanovili na základe analýzy silných a slabých stránok, regionálnych podmienok, tradícií školy a smerovali k všestrannému rozvoju osobnosti žiakov. Pozitívom bolo, že pri tvorbe vlastných cieľov akceptovali sociálne zloženie žiakov pochádzajúcich často z rodín v hmotnej núdzi, z málo podnetného prostredia alebo žijúcich na národnostne zmiešanom území. Takmer vôbec sa medzi preferovanými oblasťami, na ktoré sa subjekty v stanovení vlastných cieľov zameriavali, nevyskytovali dopravná výchova, rozvíjanie spôsobilostí v oblasti technických a pestovateľských zručností a pomerne málo škôl sa venovalo podpore športu. V 9 % subjektov nevytvorili primerané podmienky na realizáciu vlastných cieľov výchovy a vzdelávania, čo sa následne prejavilo v nižšej kvalite edukačného procesu, ale aj pedagogického riadenia.

Školy, ktoré vzdelávali **žiakov so ŠVVP**, deklarovali v ŠkVP **zabezpečenie** primeraných **špecifických podmienok** pre ich **výchovu a vzdelávanie**. Začlenení žiaci mali vypracované individuálne výchovno-vzdelávacie programy v súlade so závermi príslušných centier špeciálno-pedagogického poradenstva. V 12 % škôl osobitné podmienky vzdelávania žiakov so ŠVVP rozpracovali neúplne, niekde prevažovali teoretické podklady prevzaté zo štátnych vzdelávacích programov, prípadne absentovalo uvedenie podmienok vzdelávania žiakov s mentálnym postihnutím alebo žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej SZP).

Učebné plány (ďalej UP) pre **primárne vzdelávanie** a pre **nižšie stredné vzdelávanie** mali subjekty prevažne vypracované v súlade s rámcovými učebnými plánmi. Napriek tomu (32 % UP pre primárne vzdelávanie a 24 % UP pre nižšie stredné vzdelávanie) vykazovali nedostatky závažnejšieho charakteru, čo viedlo k neprehľadnosti organizácie výchovno-vzdelávacieho procesu. Týkali sa neakceptovania poznámok rámcového UP, nevypracovania vlastných poznámok o delení a spájaní žiakov do skupín, nerešpektovania stanovených podmienok na vytváranie skupín pri výučbe predmetov, nedodržania celkového týždenného počtu hodín, zaradenia nemeckého jazyka ako povinného cudzieho jazyka v 4. ročníku a neopodstatnená zmena prvého cudzieho jazyka v 5. ročníku. Niekde nesprávne zaradili predmety do vzdelávacích oblastí alebo vzdelávacia oblasť a predmet v UP chýbali. Niektoré vypracované UP boli bez vyznačenia počtu vyučovacích hodín pre jednotlivé ročníky, počet využitých voliteľných hodín nekorešpondoval s počtom stanovených voliteľných hodín v rámcovom UP. Vyskytli sa aj školy, kde vzdelávali žiakov so ŠVVP podľa neplatného UP. Negatívne skutočnosti boli zistené aj v dodržiavaní vypracovaných UP. Neplnoorganizovaná škola v zriadenej špeciálnej triede pre žiakov s mentálnym postihnutím vzdelávala žiakov druhého stupňa. Ojedinele školy s nízkym počtom žiakov v triedach na druhom stupni (Prešovský a Košický kraj) vzdelávali žiakov ročníkov 5. – 9. v spojených triedach alebo v skupinách, niekde len na vyučovaní výchovných predmetov. **Voliteľné hodiny** na oboch stupňoch vzdelávania sa využívali výraznejšie na posilnenie povinných predmetov zvýšenou hodinovou dotáciou a na zavedenie nových predmetov, čo korešpondovalo s profiláciou škôl a s deklarovanými cieľmi vo vzdelávacích programoch.

Najslabšie spracovanou časťou ŠkVP boli **učebné osnovy** (ďalej UO). V 37 % škôl na prvom stupni a v 32 % škôl na druhom stupni vzdelávania nevypracovali UO pre niektoré predmety primárneho alebo nižšieho stredného vzdelávania, ojedinele nevyhotovili UO pre žiakov s ľahkým stupňom mentálneho postihnutia. Predložené dokumenty zväčša neboli výsledkom rozpracovania príslušného vzdelávacieho štandardu ŠVP, ale len ich kópiou. V niektorých školách ako UO poskytl rozpracované tematické výchovno-vzdelávacie plány, ktoré boli neúplné. Viacero UO nevymedzovalo obsah a rozsah vyučovania predmetu v konkrétnom ročníku alebo uvedený rozsah vyučovania predmetu nebol v súlade s UP školy. **Prierezové témy** sa stali súčasťou projektov, didaktických hier, účelových cvičení, kurzov, ale aj novo zaradených predmetov. Ich zapracovanie do obsahu UO vyučovacích predmetov v súlade s uvedeným spôsobom realizácie v ŠkVP ojedinele absentovalo. V niektorých ŠkVP chýbalo zaradenie prierezovej témy *regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra*.

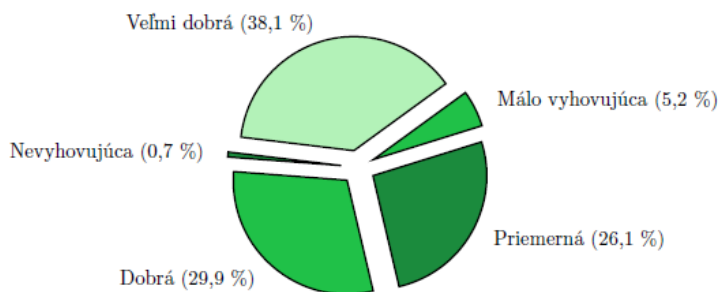
Graf č. 2 **Školský vzdelávací program** hodnotenie zistení v 246 školách

Riadenie školy

V priebehu komplexných inšpekcií v **134** subjektoch bolo **riadenie škôl** cielene kontrolované naprieč jeho oblasťami (*ŠkVP, pedagogické riadenie, vnútorný systém kontroly a hodnotenia, služby školy, klíma a kultúra školy*). V **51** subjektoch dosiahlo riadenie školy **veľmi dobrú** úroveň, v **40 dobrú** a v **35 priemernú**. **Málo vyhovujúca** úroveň bola zistená v **7** školách a **nevyhovujúca úroveň** v **1** škole v Trnavskom kraji (graf č. 3).

Graf č. 3 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia 134 škôl v oblasti **riadenie školy**

Pozitívne zistenia

- vytváranie motivujúcej klímy a kultúry prostredníctvom formovania pozitívnych interpersonálnych vzťahov
- spolupodieľanie sa poradných orgánov na plánovaní a riadení výchovno-vzdelávacieho procesu a činnosti škôl
- zvyšujúci sa záujem žiakov pracovať v záujmových útvaroch a prezentovať výsledky svojich voľnočasových aktivít

Negatívne zistenia

- nevydávanie rozhodnutí riaditeľmi škôl alebo ich vydávanie nad rámec ustanovenia zákona
- nepružnosť v ukladaní opatrení zo zistení vnútornej školskej kontroly a následne nedostatočná kontrola ich plnenia
- nezabezpečenie vyučovacieho procesu v nultom ročníku a v špeciálnych triedach pedagogickými zamestnancami, ktorí spĺňali požadované kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky na vyučovanie jednotlivých predmetov

Pedagogická dokumentácia a ďalšia dokumentácia súvisiaca s procesom výchovy a vzdelávania, s organizáciou a s riadením školy bola v prevažnej väčšine subjektov vypracovaná v súlade s požiadavkami stanovenými všeobecne záväznými právnymi predpismi. Nie vždy všetky dokumenty a vnútorné predpisy riaditeľia škôl aktualizovali a prerokovali v pedagogickej rade. V 40 % subjektov sa vyskytli vo vedení pedagogickej dokumentácie formálne, vecné a administratívne nedostatky. Učitelia viedli nedôsledne dokumentáciu začlenených žiakov, nevenovali pozornosť dokladovaniu plnenia učebných osnov v jednotlivých predmetov formou správneho zápisu učiva do triednych kníh, neviedli dokumentáciu dvojjazyčne, nezaznamenávali udelené výchovné opatrenia do triedneho výkazu a do katalógových listov žiakov, vykonávali nepovolené opravy v triednej dokumentácii.

Zabezpečenie vyučovacieho procesu pedagogickými zamestnancami, ktorí spĺňali požadované kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky na vyučovanie jednotlivých predmetov bolo celkovo na **dobrej úrovni** (86 %). Analýza údajov poskytnutých riaditeľmi škôl preukázala, že v 15 % škôl v nultom ročníku (najmä v Banskobystrickom a v Prešovskom kraji), v špeciálnych triedach a na druhom stupni na viac ako polovici hodín vyučovali predmety informatika, občianska náuka, svet práce, etická výchova aj učitelia, ktorí nespĺňali všetky stanovené požiadavky.

Výkon štátnej správy v prvom stupni v štátnych školách a rozhodovanie v súkromných alebo v cirkevných školách sa celkovo realizoval v 61 % subjektov v súlade s platnými právnymi predpismi. Kontrolou rozhodnutí vydaných riaditeľmi škôl sa zistili viaceré negatívne skutočnosti. Niektoré rozhodnutia o odklade začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky žiaka alebo o jeho zaradení do nultého ročníka boli vydané bez žiadosti zákonného zástupcu žiaka a odporúčania lekára, ojedinele aj bez odporúčania poradenského centra. V 2 školách Prešovského kraja vydali riaditelia rozhodnutia o oslobodení žiaka od vzdelávania vyučovacieho ukrajinského jazyka a cudzích jazykov bez príslušných náležitostí a bez zjavného dôvodu na oslobodenie žiaka od vyučovania predmetov. Ďalšie rozhodnutia boli vydané vo veciach nad rámec ustanovenia zákona (napr. rozhodnutie o prijatí žiaka do školskej jedálne; o prijatí žiaka druhého stupňa do neexistujúceho oddelenia školského klubu detí; o uvoľňovaní žiaka z poslednej vyučovacej hodiny alebo z jej časti; o povolení štúdia podľa individuálneho učebného plánu pre začlenených žiakov; o podmienčnom prijatí žiaka na plnenie povinnej školskej dochádzky). Niekde obsahovali rozhodnutia nepresne citované paragrafy, neboli v nich dodržané náležitosti správneho poriadku, vo výrokovej časti absentovali zdôvodnenia alebo poučenia. O čiastočnom alebo úplnom oslobodení žiaka od vyučovania predmetu telesná výchova bolo na prvom stupni vydaných 110 rozhodnutí a od vyučovania predmetu telesná a športová výchova na druhom stupni 432. V dvoch školách riaditelia nevydali 16 žiakom rozhodnutia o oslobodení od vyučovania týchto

predmetov napriek tomu, že ich na základe odporúčania všeobecného lekára pre deti a dorast vydať mali. K 35 rozhodnutiam odporúčanie lekára alebo žiadosť zákonného zástupcu žiaka chýbali. Skupinu zdravotnej telesnej výchovy zriadili len v 2 školách, zväčša ju nemohli vytvoriť pre nízky počet žiakov.

Konštituované **poradné orgány** boli významnými partnermi **riaditeľov škôl** pri ich riadiacej práci. Metodické združenia a predmetové komisie sa zaoberali pedagogickými a výchovno-vzdelávacími otázkami, usmerňovali prípravu žiakov na rôzne súťaže, olympiády, realizáciu projektov. V rámci interného vzdelávania sa zameriavali na realizáciu vzájomnej hospitačnej činnosti učiteľov, individuálne štúdium internetových portálov a dostupnej pedagogickej literatúry. V 14 % kontrolovaných subjektov neposkytovali učiteľom komplexnú odbornú pomoc zameranú na prehĺbovanie profesijných kompetencií. Ojedinele v ich práci pretrvávala formálnosť prejavujúca sa zväčša iba vykazovaním účasti žiakov na mimoškolských podujatiach.

V 88 % subjektov sa **hodnotenie a klasifikácia žiakov** riadili vypracovaným **vnútorným systémom** v súlade s metodickým pokynom na hodnotenie žiakov ZŠ, prerokovaným a odsúhlaseným v pedagogickej rade. Členovia metodických združení a predmetových komisií stanovili pre jednotlivé predmety spôsoby celkového hodnotenia, formy overovania vedomostí a schopností, kritériá hodnotenia, prípadne zadefinovali obsah portfólií. Niekde prevzali state z metodického pokynu, v dôsledku čoho boli informácie o vlastnom systéme kontroly a hodnotenia strohé a neúplné. Kritériá pre hodnotenie správania podrobnejšie rozpracovali v školskom poriadku. Pozitívom bolo zistenie, že temer vo všetkých školách pohotovo riešili zhoršenie prospechu a problémového správania jednotlivcov najmä osobným pohovorom so zákonnými zástupcami. V 12 % subjektov systém hodnotenia a klasifikácie žiakov nevypracovali a v 26 % škôl vedúci pedagogickí zamestnanci nekontrolovali dodržiavanie stanoveného systému. Prevažná väčšina subjektov (96 %) mala vypracovaný aj **vnútorný systém kontroly a hodnotenia pedagogických zamestnancov**, ktorý obsahoval zásady kontroly a kvalitatívne i kvantitatívne kritériá hodnotenia. Vedúci pedagogickí zamestnanci zväčša analyzovali výsledky kontroly, prijímali opatrenia na odstránenie nedostatkov, kontrolovali ich plnenie. Zo zistení z 37 % subjektov však vyplynulo, že funkčnosť kontrolného systému bola naďalej nízka, riaditelia škôl plnenie opatrení dôsledne nekontrolovali, zistenia z hospitácii nevyužívali na skvalitňovanie výchovno-vzdelávacej práce.

Esteticky upravené prostredie škôl poskytovalo žiakom pocit bezpečia a spolupodieľalo sa na vytváraní pozitívnej **klímy a kultúry školy**. Vyhodnotenie dotazníkov zadaných pedagogickým zamestnancom potvrdilo, že v učiteľských zboroch prevládali korektné vzťahy, rešpekt i vzájomná spolupráca medzi pedagógmi a žiakmi a žiakmi navzájom. Napäté interpersonálne vzťahy boli dotazníkmi potvrdené v 6 % škôl.

Oblasť **služieb školy** patrila medzi najsilnejšie stránky riadenia. Takmer všetky subjekty bohatou ponukou rozmanitých záujmových útvarov vytvorili dobré podmienky na rozvíjanie záľub a talentu jednotlivcov. Funkčnosť systému výchovného poradenstva zabezpečovali výchovní poradcovia a na neplnoorganizovaných školách riaditelia škôl. V svojej činnosti sa zameriavali na oblasť optimalizácie osobnostného vzdelávacieho a profesijného vývinu žiakov, zabezpečovali odborný servis v oblasti diagnostiky, poskytovali poradenskú, metodickú a informačnú pomoc žiakom a ich zákonným zástupcom. Organizovali aktivity monitorujúce výchovné a vzdelávacie problémy jednotlivcov, vážnejšie problémy riešili aj za pomoci výchovnej komisie. Úzko spolupracovali s odbornými zamestnancami poradenských zariadení pri vzdelávaní žiakov so ŠVVP. Poradenská činnosť výchovného poradcu vykazovala v 5 % škôl menej závažné nedostatky.

Riadenie škôl bolo na dobrej úrovni (graf č. 4).

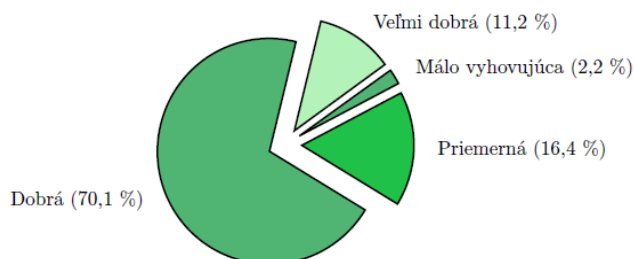
Graf č. 4 **Riadenie školy** (zistenia z 134 ZŠ)

Podmienky výchovy a vzdelávania

Kontrolované školy vo vzťahu k počtu žiakov a zameraniu celkovo zabezpečili podmienky výchovy a vzdelávania na dobrej úrovni. V **15** subjektoch boli na **veľmi dobrej úrovni**, v **94** na **dobrej**, v **22** subjektoch na **priemernej úrovni**. Na **málo vyhovujúcej úrovni** zaistili podmienky výchovy a vzdelávania v **3** školách, z nich boli 2 v Banskobystrickom a 1 v Trnavskom kraji (graf č. 5).

Graf č. 5 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia škôl v oblasti **podmienky výchovy a vzdelávania**

Pozitívne zistenia

- podpora odborného rastu a ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov a zvyšujúci sa podiel metodických orgánov na internom vzdelávaní pedagógov
- vytvorenie optimálneho pracovného prostredia škôl a účelné využívanie priestorov aj v čase mimo vyučovania
- vybavenie škôl výpočtovou technikou a zriadenie odborných učební IKT

Negatívne

- nedocenenie uplatňovania multimédií ako prostriedku na zvýšenie efektívnosti a názornosti vyučovacieho procesu
- formálnosť v činnosti žiackych školských rád, nezapájanie žiakov do rozhodovacích procesov v škole
- nezabezpečenie bezbariérového prístupu škôl

Rozhodujúci vplyv na dosiahnutie dobrej úrovne **personálnych podmienok** mala v 91 % kontrolovaných subjektoch najmä skutočnosť, že riaditelia škôl a ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci spĺňali kvalifikačné predpoklady a ďalšie požiadavky. Ojedinele v 9 % škôl neabsolvovali prípravu vedúcich pedagogických zamestnancov v lehote stanovenej všeobecne záväzným právnym predpisom alebo riaditeľka školy nespĺňala kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti vedúceho pedagogického zamestnanca pre daný typ školy (zriaďovateľ školy bol na uvedenú skutočnosť upozornený). Vyskytli sa aj subjekty, v ktorých týždenný rozsah hodín priamej výchovno-vzdelávacej činnosti riaditeľa školy nebol v súlade s platným právnym predpisom. Pozitívne možno v tejto oblasti hodnotiť, že riaditelia škôl podporovali ďalší odborný

rast učiteľov, vypracovali ročný plán kontinuálneho vzdelávania pedagogických zamestnancov, niekde ho doplnili aj osobnými plánmi profesijného rastu. Pedagógovia uprednostňovali vzdelávanie cez akreditované programy metodicko-pedagogického centra zamerané na cudzie jazyky, na špeciálnu pedagogiku, na modernizáciu edukačného procesu, na inováciu vo výučbe žiakov z marginalizovaných rómskych komunit či na prácu s IKT.

Priestorové podmienky škôl zväčša zodpovedali požiadavkám kladeným na kvalitnú výchovu a vzdelávanie. Vo viacerých subjektoch vykonali rozsiahlejšie alebo čiastočné stavebné úpravy. Interiéry a exteriéry boli zmysluplne využívané počas vyučovacieho procesu i na realizáciu mimovyučovacích aktivít. V triedach i v odborných učebniach sa vyučovalo podľa vypracovaných rozvrhov hodín a prevádzkových poriadkov. V niektorých neplnoorganizovaných školách neboli vybudované telocvične. V zimnom období na vyučovanie telesnej výchovy využívali chodby alebo samostatné triedy vybavené športovým náradím a náčiním. V subjekte Košického kraja pre vysoký počet žiakov a málo učebných priestorov realizovali vyučovanie v dvoch zmenách. Vybudovaný bezbariérový prístup pre žiakov so zdravotným znevýhodnením (ďalej ZZ) malo 31 % škôl.

Zo zistení z vykonaných prehliadok školských kabinetných zbierok vyplynulo, že **materiálno-technické podmienky** škôl boli dostatočne zabezpečené. Školy zväčša disponovali požadovaným množstvom učebníc a učebných textov napriek tomu, že 23 % subjektov neboli dodané objednané učebnice v riadnom termíne a v požadovanom množstve. Chýbajúce učebnice cudzích jazykov, cvičebnice a pracovné zošity, ktoré ministerstvo školstva nezahrnulo do ústrednej dodávky, si vo viacerých školách kúpili žiaci na vlastné náklady alebo ich zaobstarávali prostredníctvom obecných úradov, či rady rodičov. Niekde riešili ich nedostatok zapožičaním z iných škôl. V škole Trenčianskeho kraja využívali na vyučovanie cudzieho jazyka učebnicu, ktorá nebola schválená ministerstvom školstva. Vybavenie kabinetov učebnými alebo kompenzačnými pomôckami pre začlenených žiakov so ŠVVP považovali za nedostatočné učiteľia v 7 % subjektov. Všetky školy disponovali interaktívnymi tabuľami, notebookmi, výukovými programami, mali zriadené 1 alebo 2 odborné učebne IKT, v ktorých prednostne vyučovali informatickú výchovu a informatiku. V 3 školách (1 v Trenčianskom a 2 v Banskobystrickom kraji) neboli učebne IKT vybudované a v 1 škole (Prešovský kraj) chýbalo pripojenie na internet.

Vhodné **podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia** žiakov zabezpečili vedúci pedagogickí zamestnanci v 78 % škôl vypracovaním školských poriadkov a spracovaním ďalšej dokumentácie súvisiacej s touto problematikou. Školské poriadky zverejnili na webových sídlach alebo vo vstupných priestoroch budov. Aktívnu ochranu predchádzania sociálno-patologických javov a riešenia ich príznakov zabezpečilo 80 % škôl. Súčasťou plánov prác boli systémové preventívne aktivity a podujatia, ktoré korešpondovali s problematikou obsiahnutou v preventívnych národných programoch. Témy súvisiace s výchovou k ľudským právam zaradili do obsahu učebných osnov predmetov občianska náuka, dejepis, etická výchova. Žiacku školskú radu ustanovili v 24 % škôl. Členovia žiackych rád uviedli, že pravidla mali vytvorený priestor na vyjadrovanie sa k výchovno-vzdelávacím problémom spolužiakov a k opatreniam prijatým na ich riešenie. V 22 % škôl nevytvorili pedagogickí zamestnanci vhodné podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia, riaditelia škôl nevydali školské poriadky alebo ich nevypracovali v súlade s požiadavkami stanovenými školským zákonom. Rozhovormi a kontrolou dokumentácie sa zistilo, že nerealizovali monitoring v oblasti prevencie a odhaľovania negatívnych prejavov v správaní sa jednotlivcov.

V 2. polroku školského roka 2012/2013 a v 1. polroku školského roka 2013/2014 sa cielene zisťovala dochádzka žiakov do školy. Celkovo vymeškalo **26 234** žiakov v sledovanom období **1 269 130 ospravedlnených** a **178 696 neospravedlnených vyučovacích hodín**. Vo všeobecnosti medzi najčastejšie dôvody vymeškávania vyučovania patrili nezáujem žiakov o učenie, absentujúca kontrola dochádzky žiakov do školy zo strany zákonných zástupcov, bezdôvodné ponechanie žiaka doma, starostlivosť o mladšieho súrodenca, záškoláctvo, sprevádzanie rodičov pri nákupoch najmä v čase vyplácania sociálnych dávok, ojedinele i nedostatok finančných prostriedkov na uhradenie

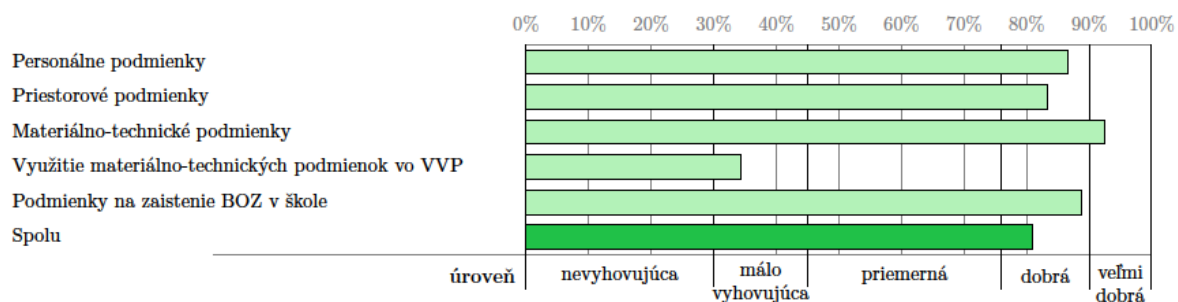
cestovných nákladov spojených s dopravou do školy. Viac ako **15 neospravedlnených hodín za mesiac** vynechalo za sledované obdobie v 72 školách **655** žiakov, spolu vymeškali **169 089 hodín**. Príslušným orgánom štátnej správy zaslali školy až 768 oznámení o neplnení riadnej povinnej školskej dochádzky žiakov, spätnú väzbu na oznámenia dostalo len 41 z nich. Pomerne negatívne zistenia boli v Košickom kraji, kde riaditelia viacerých škôl riešili zanedbávanie povinnej školskej dochádzky žiakov opakovaným zasielaním oznámení. Následné zlepšenie v dochádzke žiakov po spoločnom riešení problému s príslušným orgánom štátnej správy zaznamenali v 34 školách. Riaditelia škôl po objektívnom prešetrení závažného alebo opakovaného previnenia proti školskému poriadku uložili na posilnenie disciplíny žiakov 628 napomenutí alebo pokarhaní od triedneho učiteľa, 317 pokarhaní od riaditeľa školy a 515 žiakov malo znížený stupeň zo správania.

Viaceré subjekty zaznamenali problémy spojené s plnením povinnej školskej dochádzky 174 žiakov mimo územia SR. Zákonní zástupcovia žiakov zo SZP pred odchodom do zahraničia so školou nekomunikovali, nepredložili žiadosť o povolenie vzdelávania, často si nesplnili zákonom stanovenú povinnosť oznámiť riaditeľovi kmeňovej školy názov a adresu školy, ktorú žiak v zahraničí navštevuje. Obvykle sa žiaci nezúčastňovali ani skúšok z určených vyučovacích predmetov po ukončení štvrtého či deviateho ročníka.

Pri organizácii vyučovania a tvorbe rozvrhov hodín sa v subjektoch prevažne dodržiavali základné fyziologické, psychické a hygienické potreby. Ojedinele nedodržiavali dĺžku vyučovacích hodín, sled hodín, organizáciu prestávok alebo v špeciálnych triedach neakceptovali stanovený počet žiakov. Exkurzie, kurzy a výlety v školách, s výnimkou 7 subjektov, organizovali v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi. Súčasťou predloženej dokumentácie boli aj informované súhlasy zákonných zástupcov. Takmer všetky školy mali spracovanú evidenciu školských úrazov žiakov, ktoré sa stali počas výchovno-vzdelávacieho procesu alebo pri činnostiach organizovaných školou.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli v školách na dobrej úrovni (graf č. 6).

Graf č. 6 Podmienky výchovy a vzdelávania

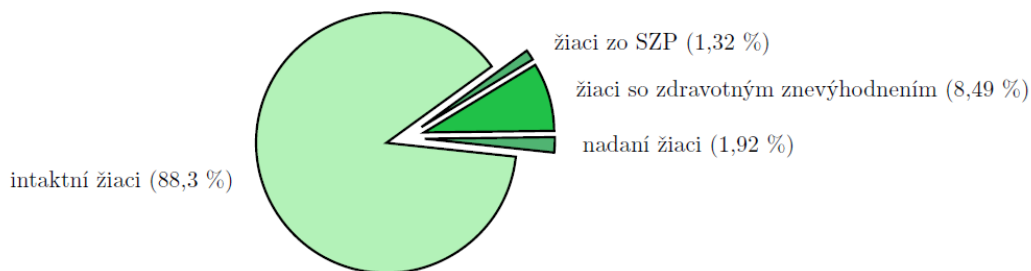

Priebeh výchovy a vzdelávania

Základné údaje

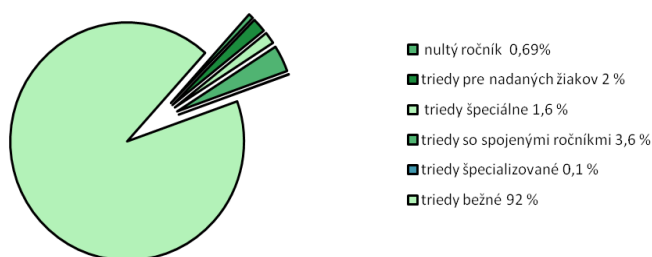
Kontrolované školy (36 vidieckych a 98 mestských) navštevovalo **26 234** žiakov. Príslušné centrá pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie diagnostikovali **3 100** žiakom špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby. Školám odporúčali vzdelávať v špeciálnych triedach alebo formou školskej integrácie **2 227** žiakov so zdravotným znevýhodnením (ďalej ZZ), **504** v triedach pre nadaných žiakov a pre **346** žiakov so SZP odporučili zabezpečiť primerané špecifické podmienky výchovy a vzdelávania na základe ich sociálneho znevýhodnenia (graf č. 7).

Graf č. 7 Intaktní žiaci, žiaci so ŠVVP – so ZZ, zo SZP, nadaní

V subjektoch zriadili 14 tried nultého ročníka, vzdelávalo sa v nich 182 žiakov so SZP. V niektorých školách, najmä neplnoorganizovaných, sa 946 žiakov učilo v 70 triedach so spojenými ročníkmi. V 49 špeciálnych triedach zriadených na prvom a na druhom stupni evidovali 421 žiakov so ZZ. Možnosť zriaďiť špecializovanú triedu na prvom stupni pre žiakov, ktorí z výchovno-vzdelávacieho hľadiska potrebovali kompenzačný alebo rozvojový program, využili len v 2 školách. V 2 špecializovaných triedach sa vzdelávalo 14 žiakov (graf č. 8).

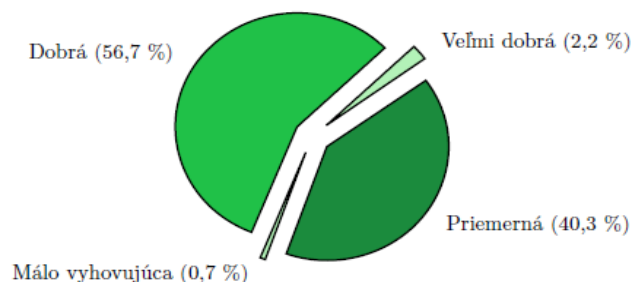
Graf č. 8 Organizácia vzdelávanie žiakov v zriadených triedach

Pri výchove a vzdelávaní v špeciálnych triedach, v nultých ročníkoch alebo v triedach, v ktorých sa vzdelával vyšší počet žiakov zo SZP pôsobilo 71 asistentov učiteľa. Riaditelia škôl vydaním rozhodnutí o individuálnom vzdelávaní žiaka prvého stupňa povolili 7 žiakom osobitný spôsob plnenia povinnej školskej dochádzky.

Na základe stanovených kritérií hodnotenia **stavu a úrovne vyučovania a učenia** sa dosiahli v školách v hospitovaných predmetoch celkovo **dobrú úroveň**. V **3** školách boli stav a úroveň vyučovania a učenia sa na **veľmi dobrej** úrovni, v **76** na **dobrej**, v **54** na **priemernej** a v **1** škole v Banskobystrickom kraji dosiahli **málo vyhovujúcu úroveň** (graf č. 9).

Graf č. 9 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia oblasti *priebeh výchovy a vzdelávania*

Pozitívne zistenia

- zabezpečenie primeranej a vhodnej kontroly plnenia stanovených kognitívnych vzdelávacích cieľov hodín prostredníctvom účinnej spätnej väzby
- plnohodnotné zapájanie žiakov do učebnej činnosti uplatňovaním demonštračných, vizuálnych a interaktívnych metód
- cieľavedomé uplatňovanie práce s textom na hodinách väčšiny vyučovacích predmetov

Negatívne zistenia

- nediferencovanie úloh a činností
- neprehľbovanie kompetencií k celoživotnému učeniu sa upevňovaním vyváženého chápania procesu oceňovania svojho výkonu a výkonu iných
- ojedinelé využívanie multimédií vo všetkých fázach vyučovacieho procesu a s tým súvisiace nepružné uplatňovanie efektívnych učebno-poznávacích vyučovacích postupov a foriem práce

Priebeh výchovy a vzdelávania boli sledované hospitáciami na vyučovacích hodinách predmetov temer všetkých vzdelávacích oblastí stanovených štátnym vzdelávacím programom (*jazyk a komunikácia; matematika a práca s informáciami; príroda a spoločnosť; človek a príroda; človek a spoločnosť; umenie a kultúra; zdravie a pohyb; človek a hodnoty*). Celkovo sa vykonalo **4 250** hospitácií, z toho na prvom stupni **1 798**, z nich **27** v nultom ročníku a **2 386** na druhom stupni. V špeciálnych triedach pre žiakov sa uskutočnilo **66** hospitácií.

Na hospitovaných hodinách boli **výchovno-vzdelávacie ciele** jasne formulované, niekde motivujúcim spôsobom aj stručne načrtnuté očakávané výsledky učenia sa. Spätá väzba realizovaná nápaditými formami a spôsobmi bola uplatňovaná takmer v každej časti vyučovacej hodiny. Učebné tempo **žiakov so ŠVVP** učitelia dôsledne rešpektovali, rovnako dôsledne uplatňovali individuálny prístup, predĺžený výklad. Zadávali úlohy diferencované na základe náročnosti a kvantity, na hodinách jazykového vyučovania niekedy špecifikovali úlohy aj s ohľadom na rozdielnu jazykovú a mentálnu úroveň žiakov. **Diferenciáciu úloh a činností** na základe poznania učebného štýlu každého žiaka v triede bolo možné pozorovať len zriedka. Dominantným prvkom väčšiny vyučovacích hodín bolo udržiavanie pozitívnej pracovnej **atmosféry** prostredníctvom dobrých vzťahov učiteľ – žiak, žiak – žiak založených na vzájomnom rešpektovaní sa.

Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch na prvom a na druhom stupni ZŠ

Rozvíjanie **poznávacích kompetencií** učitelia výrazne podporovali zrozumiteľným sprístupňovaním poznatkov, utváraním správnych predstáv o preberanom učive a jeho praktickom využití. Často uplatňovali aj tvorbu zmyslových pojmových máp. Zabezpečovali kontinuitu nového a predchádzajúceho učiva, dbali na vyváženosť medzi poznávacím procesom a aktívnou aplikáciou nadobudnutých poznatkov v praktických, ústnych i písomných prejavoch žiakov. Aktuálne do vyučovania zaraďovali vyučujúci témy z Národného štandardu finančnej gramotnosti a učivo prierezových tém. Pozitívne možno hodnotiť uplatňovanie bádateľských aktivít, prezentácií žiackych projektov, demonštračných pokusov na vyučovaní predmetov prírodoveda, matematika, chémia, biológia, fyzika. Striedaním činností a pomerne častým uplatňovaním demonštračných, vizuálnych a interaktívnych metód motivovali učitelia žiakov počúvať a reprodukovať naučené. Procesy oboznamovania sa s učivom i utvrdzovania učiva boli efektívne podporované uplatnením rôznych učebných a kompenzačných pomôcok. V menšej miere podporovali názornosť preberaného učiva využívaním didaktickej techniky. Účelne ju uplatňovali na hodinách jazykového vyučovania, kde si žiaci prostredníctvom zvukových nahrávok textu osvojovali a rozvíjali slovnú zásobu. Ojedinele sa vyskytlo nejasné a veku neprimerané objasňovanie nového učiva, odborné nepresnosti

vo vyjadrovaní žiakov, nezrozumiteľné pokyny a definície, ktoré viedli ku skresleným poznatkom žiakov.

Rozvíjanie **komunikačných kompetencií** bolo silnejšou stránkou vyučovania všetkých sledovaných predmetov. Celkovo na 87 % hospitovaných hodín na prvom i na druhom stupni vytvárali učitelia rôznorodými aktivitami priestor na rozvoj súvislého jazykového prejavu žiakov v materinskom alebo v cudzom jazyku. Časté navodzovanie situácií, pri ktorých jednotlivci zaujímali vlastné stanoviská, bolo vhodnou príležitosťou na rozvoj ich verbálneho prejavu v každom predmete. Vyučujúci kládli otázky smerujúce k celej triede, ale i k jednotlivcom. Netrvali však vždy dôsledne na spôsobe odpovedí a žiaci často odpovedali jedným slovom alebo krátkou či neúplnou vetou. Najvýraznejšie bolo podporované rozvíjanie komunikačných kompetencií na hodinách vzdelávacej oblasti *jazyk a komunikácia*. V nultom ročníku učitelia sústavne zapájali jednotlivcov do rozhovorov, overovali porozumenie počúvaného textu. Napriek tomu sa žiaci vyjadrovali prevažne jednoducho, často nevedeli spájať pojmy s obsahom, nedokázali pracovať samostatne, potrebovali výraznú pomoc učiteľa, niekde i asistenta učiteľa. Menej príležitostí k ústnej komunikácii mali žiaci neplnoorganizovaných škôl, pracovali zväčša samostatne písomne, čo sa prejavilo v ich pomerne slabej aktívnej slovnej zásobe i v nedostatočnom porozumení čítankových textov. Na hodinách slovenského jazyka a literatúry i cudzích jazykov väčšina učiteľov cielene rozvíjala prácu so súvislým textom, kládli dôraz na nácvik a zdokonaľovanie techniky čítania a dramatizácie textu, na aktívne vyjadrovanie, plynulosť a úplnosť jazykového prejavu žiakov.

Cieľavedomé podporovanie rozvíjania **kompetencií k celoživotnému učeniu** sa zväčša na hodinách absentovalo. Priebežné motivačné hodnotenie orientované na pochvalu ako formu ocenenia za výkony a v prípade neúspechu aj ako motivácia k prekonávaniu prekážok bolo využívané učiteľmi pomerne často. Boli to však len jednoslovné alebo krátke verbálne výroky, bez vyjadrenia hlbších pozitívnych očakávaní k zlepšeniu učebnej činnosti jednotlivca. Sporadicky vyučujúci uplatňovali hodnotenie klasifikáciou na základe stanovených kritérií, ktoré zväčša žiaci poznali a rešpektovali. Niekedy pri klasifikovaní upozorňovali na klady a nedostatky ústneho či písomného výkonu jednotlivca. Sebahodnotiace a hodnotiace spôsobilosti žiakov formovali len na 47 % hodín aj napriek tomu, že v ŠkVP deklarovali podporu rozvíjania autoevalvácie ako jednej zo základných foriem hodnotenia. Pokiaľ mali žiaci možnosť vyjadrovať hodnotiace súdy, boli ich vyjadrenia väčšinou strohé, zúžené na vyslovenie klasifikačného stupňa zväčša bez argumentačnej podpory. Len na niektorých hodinách dokázali posúdiť vlastný pokrok v učení, posudzovať mieru spolupráce pri kooperatívnych činnostiach alebo vedeli použiť pri sebareflexii kritériá hodnotenia. Z priebehu väčšiny hodín bolo zjavné, že žiaci zručnosti hodnotiť svoje výkony nemali osvojené.

Rozvíjanie praktických pracovných návykov a zručností vo vyučovacom procese bolo zabezpečené na veľmi dobrej úrovni. Žiaci boli podnecovaní k dodržiavaniu správnych pracovných postupov, k aktívnemu hovoreniu pri zdôvodňovaní použitého postupu. Nesprávne zvládnuté činnosti alebo chybné odpovede vo vzájomnej interakcii učiteľ – žiak opravovali, ale zvyčajne bez konkretizácie príčin omylu. Ojedinele učitelia sami ponúkli okamžité riešenie a neposkytli jednotlivcom možnosť opraviť chyby či zmeniť nesprávne postupy. Zväčša na každej vyučovacej hodine upozorňovali žiakov na obozretnú manipuláciu s učebnými pomôckami. Viedli žiakov k dodržiavaniu bezpečnosti pri používaní rysovacích pomôcok, k obozretnosti pri pohybových aktivitách. Osobitne v nultom ročníku a na prvom stupni dbali na dodržiavanie psychohygienických zásad pri písaní a čítaní, venovali pozornosť dodržiavaniu pitného režimu a osobnej hygieny. Viedli žiakov k vytváraniu príjemného pracovného prostredia v triedach, k čistote a k poriadku. Osvojené správne pracovné postupy, návyky a zručnosti preukazovali žiaci pri rôznych praktických činnostiach. Opakujúcim sa nedostatkom bolo na viacerých hodinách prehliadanie nesprávneho spôsobu sedenia žiakov, čo ohrozovalo ich zdravý telesný vývin.

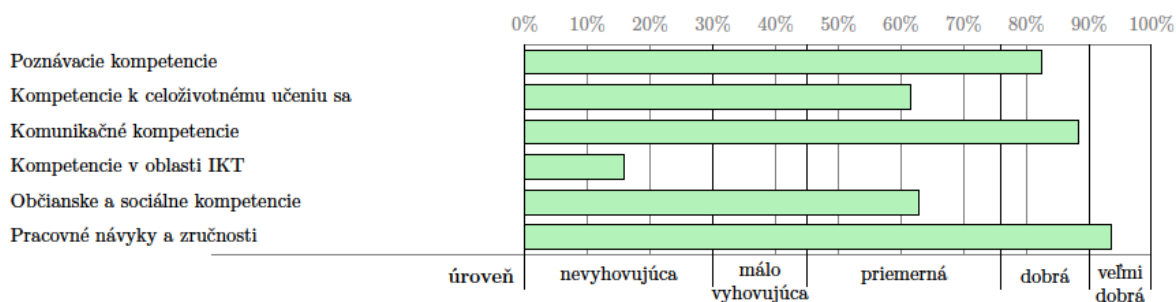
Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania parciálnych **občianskych a sociálnych kompetencií** dosahovalo na hospitovaných hodinách priemernú úroveň. Rozvíjanie kognitívnej

a afektívnej oblasti vyučovania bolo vcelku proporcionálne uplatnené na 60 % hodín. Vyučujúci zadávali také úlohy a činnosti, ktoré zodpovedali výchovno-vzdelávacím cieľom a pozitívne ovplyvňovali občianske postoje žiakov. Primeraným spôsobom reagovali vo vyšších ročníkoch na prejavené názory jednotlivcov, ktorí boli schopní zaujať aj kritické stanoviská k súčasnému spoločenskému životu, k životnému prostrediu. Dbali, aby sa žiaci s odlišnými názormi či hodnotením vzájomne akceptovali. V organizácii vyučovacích hodín dominovala frontálna a samostatná práca, kooperatívne vyučovanie sa realizovalo v menšej miere na 54 % hodín, pričom nie vždy bolo uplatňované systematicky a s premyslenou organizáciou postupu. Niektorí učitelia nezvládli organizáciu skupinovej práce, čo sa prejavilo výberom nevhodných činností a úloh alebo ponúkali skupinám rovnaké zadania, čím sa stala práca málo atraktívna. Niekde absentovalo vysvetlenie pravidiel, inokedy inštrukcie učiteľov nevymedzovali jasne alternatívu vzájomnej spolupráce. Často chýbalo celkové hodnotenie práce skupín alebo sa realizovalo v závere hodiny a prebiehalo bez aktívnej pozornosti celej triedy. Vyskytli sa aj chaotické situácie, keď sa v priebehu skupinovej práce členovia vzájomne nepočúvali a vyučujúci neúčinne eliminovali tieto rušivé momenty.

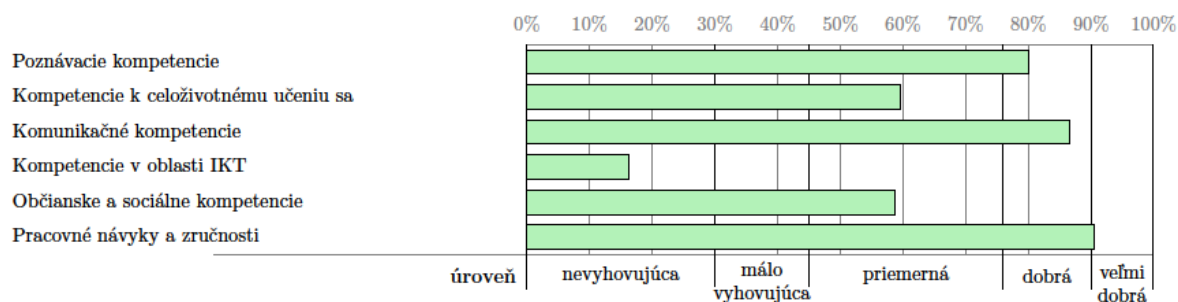
Organizácia vyučovania v školách, zriadenie 1 alebo 2 učební IKT, nie vždy umožnili vyučujúcim preukázať na hospitovaných hodinách, ako podporovali rozvíjanie **kompetencií** žiakov **v oblasti informačných a komunikačných technológií**. Len na 16 % hodín cielene vytvorili žiakom príležitosti na prácu v učebni IKT s interaktívnou tabuľou, s notebookmi. Viacerí pedagógovia na 24 % hodín využili možnosť prezentovať nové učivo prostredníctvom multimédií. Pozitívom edukačného procesu 8 % hodín bolo zaraďovanie žiackych prezentácií v úvode vyučovacej hodiny, pri ktorých mohli jednotlivci preukázať digitálne zručnosti. Pri príprave prezentácií však kládli väčší dôraz na estetickú úpravu snímok, menej na jej obsah. Nedokázali plynule čítať často odborný náročný text získaný z internetu alebo ho nevedeli ani stručne reprodukovať. Stav vyučovania a učenie sa hodín informatickej výchovy a informatiky dosiahli dobrú úroveň, aj keď vyučovací proces nebol vždy zabezpečený učiteľmi, ktorí by spĺňali požadované kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky. Takmer všetky hospitované hodiny boli odučené v učebniach IKT, kde vyučujúci zaistili dostatočnú rôznorodosť praktických činností.

Stav a úroveň vyučovania v kontrolovaných predmetoch na prvom a druhom stupni boli na dobrej úrovni (graf č. 10 a 11).

Graf č. 10 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch na **prvom stupni ZŠ**

Graf č. 11 Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania sledovaných kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch na **druhom stupni ZŠ**

Iné zistenia

Bratislavský kraj

- V 1 ZŠ sa na podnet vykonala komplexná inšpekcia, uvedené námietky (neplnenie vyučovacej povinnosti riaditeľkou školy; nedostatky vo vydaných rozhodnutiach) sa preukázali ako opodstatnené. Zároveň sa zistilo, že týždenný rozsah hodín priamej výchovno-vzdelávacej činnosti riaditeľky a jej zástupkyne nebol v súlade s platným právnym predpisom.
- Na podnet zriaďovateľa sa vykonala komplexná inšpekcia v 1 ZŠ. Námietky uvedené v podnete (opodstatnenosť zriadenia špeciálnej triedy pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami; ohrozovanie bezpečnosti žiakov v bežných triedach, v ktorých sú začlenení žiaci so ZZ s Aspergerovým syndrómom; nižšia úroveň vyučovania anglického jazyka) sa nepotvrdili.

Trnavský kraj

- V 1 ZŠ vzdelávali žiakov všeobecne intelektovo nadaných, ktorých diagnostikovali v rozpore so všeobecne záväzným právnym predpisom v súkromnom centre špeciálno-pedagogického poradenstva.

Trenčiansky kraj

- V 2 neplnoorganizovaných školách vyučovali jeden predmet dvaja vyučujúci (slovenský jazyk a literatúra; telesná výchova).
- V 1 ZŠ boli vzdelávaní 6 žiaci s mentálnym postihnutím, ktorí neboli evidovaní ako začlenení ani ako žiaci vzdelávaní podľa vzdelávacích programov prislúchajúcich ich zdravotnému znevýhodneniu.

Banskobystrický kraj

- Zriaďovateľ 1 školy bol upozornený na vymenovanie riaditeľa školy v rozpore s príslušnými právnymi normami.

Košický kraj

- V 1 ZŠ boli do samostatných tried zaradení žiaci, ktorí v nepravidelných intervaloch migrovali do zahraničia alebo mali prechodný pobyt v zahraničí.

Záver

Všetky ZŠ realizovali výchovu a vzdelávanie podľa vypracovaných **ŠkVP**, ktorých štruktúra bola zväčša v súlade s ustanoveniami školského zákona. Silnou stránkou programov bolo vymedzenie vlastných cieľov a strategických zámerov na základe identifikovaných pozitívnych i negatívnych faktorov ovplyvňujúcich činnosť subjektov. K dobre spracovaným častiam programov patrila časť podmienky výchovy a vzdelávania žiakov so ŠVVP. Niektoré školy však deklarované zámery v programe reálne vo vzdelávaní dôsledne neplnili. K najslabšie spracovaným častiam dokumentov patrili učebné plány a učebné osnovy. Boli vypracované so závažnými i menej

závažnými nedostatkami, ktoré negatívne ovplyvňovali úroveň výchovno-vzdelávacej činnosti škôl. Napriek tomu možno konštatovať, že pozitívom viacerých predložených učebných plánov bolo vhodné využitie voliteľných hodín v súlade s potrebami a zameraním škôl.

Dosiahnutú dobrú úroveň **pedagogického riadenia** znižovali nedostatky vo vedení pedagogickej a ďalšej dokumentácie súvisiacej s riadením a s organizáciou škôl i zistené nedostatky vo výkone štátnej správy v prvom stupni. Zriadené metodické združenia a predmetové komisie sa výrazne podieľali na internom vzdelávaní svojich členov a na činnosti školy. Vypracované systémy kontroly a hodnotenia žiakov i pedagogických zamestnancov vo viacerých školách plnili svoje poslanie. Niekde sa nedostatočne využívali pozitívne či negatívne zistenia a ojedinele prijímali účinné opatrenia. K výrazne silným stránkam riadenia patrili služby poskytované funkčným výchovným poradenstvom, bohatou ponukou záujmovej činnosti, ktorá bola pre žiakov atraktívna a mali záujem nielen pracovať v záujmových útvaroch, ale aj prezentovať výsledky svojich voľnočasových aktivít. Klíma a kultúra škôl boli podporované dobrými personálnymi vzťahmi v pedagogických kolektívoch i vzťahmi s vonkajšou komunitou škôl, organizovaním podujatí, aktivít a rozvíjaním partnerských vzťahov s inými subjektmi.

Riaditelia škôl vytvorili dobré **podmienky výchovy a vzdelávania** zabezpečením zodpovedajúcich personálnych podmienok, optimálnych vnútorných i vonkajších priestorových a vyhovujúcich materiálno-technických podmienok. Napriek tomu, že školy mali dostatok didaktickej techniky, vrátane IKT, učitelia nedocenili uplatňovanie multimédií vo vyučovacom procese. Dobré podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany žiakov zabezpečili vedúci pedagogickí zamestnanci vypracovaním funkčných školských poriadkov, realizáciou systémových preventívnych aktivít systematickým dôsledným sledovaním dochádzky žiakov a riešením záškoláctva i ďalších výchovných problémov. Negatívom sa v tejto oblasti javí nízky počet škôl, ktoré ustanovili žiacku školskú radu, formálnosť v činnosti ustanovených rád či zriedkavé zapájanie žiakov do rozhodovacích procesov súvisiacich s ich životom v škole.

K výrazne dobrým stránkam **edukačného procesu** patrilo jasné a zrozumiteľné formulovanie vzdelávacích cieľov, zabezpečenie primeranej a vhodnej kontroly plnenia stanovených kognitívnych cieľov hodiny prostredníctvom účinnej spätnej väzby. Výraznejším sa javilo vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania komunikačných a poznávacích kompetencií vo všetkých predmetoch. Učitelia rôznymi aktivitami vplývali na rozvoj súvislého jazykového prejavu žiakov v materinskom alebo v cudzom jazyku, častejšie uplatňovali prácu s textom. Vytváranie predpokladov na zabezpečenie rozvíjania kompetencií žiakov k celoživotnému učeniu sa prostredníctvom sebaopoznávania, sebareflexie na hodinách zväčša absentovalo. Menej zreteľne boli formované sociálne a občianske kompetencie. V organizácii vyučovacích hodín dominovala frontálna a samostatná práca, kooperatívne vyučovanie sa realizovalo zriedka, nie vždy bolo uplatňované systematicky a s premyslenou organizáciou. Zlepšenie si v práci učiteľov vyžadovalo realizovanie pedagogickej diagnostiky. Najslabšou stránkou vyučovania bolo ojedinelé využívanie IKT vo všetkých fázach vyučovacieho procesu a s tým súvisiace nepružné uplatňovanie interaktívnych učebno-poznávacích vyučovacích postupov a foriem práce.

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Štátna školská inšpekcia uplatnila vo vzťahu ku kontrolovaným školám podľa závažnosti zistených porušení všeobecne záväzných právnych a interných predpisov 670 odporúčaní, uložila 145 opatrení alebo uložila povinnosť kontrolovaným subjektom v stanovených termínoch prijať opatrenia na odstránenie nedostatkov. Riaditelia dotknutých subjektov prijali 1 051 opatrení na odstránenie nedostatkov vedúcich k skvalitneniu školských vzdelávacích programov, riadiacej činnosti i výchovno-vzdelávacieho procesu.

Odporúčania a podnety

Riaditeľom základných škôl

- sledovať zmeny a inovačné trendy vo výchove a vzdelávaní a v súlade s nimi revidovať školský vzdelávací program
- venovať zvýšenú pozornosť kvalite vypracovania učebných plánov a učebných osnov
- využívať zistenia vnútornej školskej kontroly na skvalitnenie edukačného procesu
- podporovať učiteľov pri rozvíjaní digitálnych zručností žiakov
- realizovať pravidelný a systematický monitoring zameraný na prevenciu a odhaľovanie negatívnych prejavov v správaní sa žiakov a príznakov šikanovania
- viesť žiakov k aktívnej účasti pri kreovaní žiackej školskej rady a podporovať participáciu žiakov i rodičov na tvorbe školského poriadku, pristupovať dôsledne k napĺňaniu výchovy k ľudským právam

Zriadovateľom

- podporovať riaditeľov škôl v ich snahe o skvalitňovanie priestorových podmienok, o vytváranie bezbariérového prístupu
- posudzovať dôsledne kvalifikačné predpoklady kandidátov na obsadenie funkcie riaditeľa školy

Štátnemu pedagogickému ústavu

- pripraviť a vydať učebné osnovy povinných vyučovacích predmetov všetkých vzdelávacích oblastí alebo poskytovať vedúcim pedagogickým zamestnancom a vybraným učiteľom pravidelné a sústavné odborné poradenstvo k tvorbe učebných osnov
- vydať ucelený metodický materiál k tvorbe školských vzdelávacích programov

Metodicko-pedagogickému centru

- pokračovať v realizácii kvalitného kontinuálneho vzdelávania pedagógov – absolventi vzdelávaní na kvalitatívne vyššej úrovni uplatňovali a implementovali nové i rozšírené nadobudnuté profesijné kompetencie vo vyučovaní

Školským zariadeniam výchovného poradenstva a prevencie

- v správach z diagnostických vyšetrení začlenených žiakov jasne konkretizovať odporúčaný spôsob kompenzácie ich zdravotného znevýhodnenia vo výchovno-vzdelávacom procese, vrátane vymenovania odporúčaných kompenzačných pomôcok

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky

- zmena všeobecne záväzného právneho predpisu – návrh

Navrhujeme **zmeniť** v § 19 ods. 4 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov **text** ...*Súčasťou žiadosti zákonného zástupcu je odporúčanie všeobecného lekára pre deti a dorast a odporúčanie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie...* **zmeniť na text** ...*Súčasťou žiadosti zákonného zástupcu je odporúčanie príslušného zariadenia výchovného poradenstva a prevencie, u detí so zdravotným znevýhodnením aj odporúčanie všeobecného lekára pre deti a dorast...*

Zdôvodnenie návrhu:

Riaditelia ZŠ nemôžu rozhodnúť o odložení začiatku povinnej školskej dochádzky žiaka bez odporúčania lekára pre deti a dorast aj napriek tomu, že poradenské zariadenia dieťaťu odporúčajú odloženie začiatku povinnej školskej dochádzky z dôvodu nedosiahnutia školskej spôsobilosti. Lekári pre deti a dorast často odmietajú fyzicky zdravým deťom vyjadrenie k odporúčaniam vydať.